

УШАНУВАННЯ 200-РІЧЧЯ Т. ШЕВЧЕНКА У ПРЯШЕВІ

14 березня 2014 р. в Центрі української культури у м. Пряшеві (Словаччина) відбулася знакова цього року подія – міжнародна наукова конференція “Тарас Шевченко і Пряшівщина”, присвячена 200-літтю з дня народження найвизначнішого українського поета, художника і громадського діяча. Її організаторами були Генеральне консульство України у Пряшеві, Наукове товариство ім. Шевченка у Словаччині, Асоціація українців Словаччини, Союз русинів-українців Словаччини, Спілка українських письменників Словаччини, Музей української культури у Свиднику, Кафедра україністики Пряшівського університету та Методично-педагогічний центр у Пряшеві. Програму конференції уклали її автори цих рядків.

У роботі конференції взяли участь понад 80 учасників, було зачитано 17 доповідей (із 19 заявлених). Частина з них опублікована в першому цього року номері журналу “Дукля” (головний редактор І. Яцканин), повністю присвяченому шевченківському ювілею.

Головну доповідь “Актуальність спадщини Т. Г. Шевченка і сучасний стан її дослідження” виголосив

Головну доповідь на конференції зачитав
Микола Жулинський

директор Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України акад. *Микола Жулинський*, який наголосив на актуальності творів Т. Шевченка для сучасних політичних подій в Україні. Від імені Інституту літератури він подарував українським установам Пряшівщини найновіше видання творів Т. Шевченка і праць про нього, зокрема чотири об'ємні томи “Шевченківської енциклопедії” (із шести досі виданих), факсимільні перевидання “Кобзаря” 1840 року, рукописів “Більшої книжки” та “Трьох літ”, факсимільне відтворення польськими літерами рукописної книги “Wirszy T. Szewczenka 1844 roku: Kobzař 1840, Hajdamaki 1841 та Namalija 1843”, монографію І. Дзюби “Тарас Шевченко” та інші.

Генеральний консул України у Пряшеві *Ольга Бенч* виголосила

Гості з України в Музеї народної архітектури у Свиднику.
Зліва: Магда Мушинка, Іван та Леся Ребрики,
Микола Жулинський, Андрій Ребрик, Мирослав Сополіга,
Наталка Ребрик та Микола Мушинка

Усі інші доповідачі були зі Словаччини. Патріарх словацької шевченкіани 98-річний *Микола Неврлий* із Братислави (автор двох книжок та 76 статей про Шевченка) надіслав свою доповідь *“Моя шевченкіана та її рецепція на Пряшівщині”* разом із вітальним листом учасникам конференції. Дочка найвизначнішого українського театрального діяча Словаччини Юрія Шерегія (1907–1990) *Ольга Грицак* (Братислава) на основі документованих спогадів свого батька розповіла про його внесок у театральну шевченкіану. *Михайло Роман* розглянув рецепцію художніх творів Шевченка у Словаччині, *Владислав Грешлик* – портрети Тараса Шевченка у творчості художників Словаччини, *Любиця Бабота* – переклади Шевченка угорською мовою, *Марія Няхай* – шевченкіану у фондах Пряшівської Державної наукової бібліотеки.

Інші доповідачі згідно з темою конференції обмежили свої виступи територією Пряшівщини. *Йолана Голенда*, *Йосиф Шелепець* та *Марія Чижмар* розглянули проникання творів Т. Шевченка до русинів-українців Словаччини – від другої половини XIX ст. до сучасності (кожен в іншому аспекті). *Іван Яцканин*, *Анна Чаварга* та *Мирослав Ілюк* розглянули шевченкіану на сторінках редактованих ними українських часописів “Дукля”, “Дружно вперед” та “Нове життя”. Працівники Музею української культури у Свиднику *Надія* та *Йосиф Вархоли* розповіли про багату шевченкіану у фондах їхнього музею, а вчителька З’єднаної школи ім. Тараса Шевченка з українською мовою навчання *Івета Світок* – про історію школи та вшанування її патрона учнями й викладачами.

Микола Мушинка познайомив присутніх із найціннішими експонатами своєї приватної шевченкіани, яка нараховує понад триста книжок. Є серед них прижиттєві видання творів Т. Шевченка, перші безцензурні видання його творів – празький “Кобзар” 1876 р., женецький мініатюрний “Кобзар” 1878 р., женецький “Поезії Шевченка заборонені в Росії” 1880, рідкісне бібліофільське видання “Гайдамаків” із вступною статттею Д. Яворницького та ілюстраціями О. Сластіона (Санкт-Петербург, 1886), документи Шевченківського відділу Музею визвольної боротьби України в Празі 1935–1948 рр. тощо. Детальніше він розглянув чотири празькі видання творів Шевченка періоду Другої світової війни, про які не можна було згадувати ні в Радянському Союзі, ні в післявоєнній Чехословаччині.

У дискусії виступило 13 учасників. Позитивно оцінивши хід конференції, дискусанти доповнили окремі доповіді новими фактами. У завершальній резолюції учасники засудили посягання Росії на суверенітет

доповідь “Тарас Шевченко в українській музиці”. Закарпаття на конференції представляла проректор Закарпатського художнього інституту ім. Ерделі в Ужгороді *Наталія Ребрик* доповіддю “Тарас Шевченко в літературі Закарпаття 20 століття”. Вона подарувала організаторам конференції нові книжки ужгородського видавництва “Гражда”, директор якого Іван Ребрик (її чоловік) брав участь у конференції разом із дочкою Лесею та сином Андрієм. Вони, зокрема, привезли у Пряшів щойно видану монографію “Вірний син Пряшівщини”, присвячену життю і політично-громадській діяльності Василя Капішовського (1914–2002). *Богдан Зілинський* з Праги, не маючи змоги прибути на конференцію особисто, надіслав свою доповідь “Чеське шевченкознавство: традиції, сучасний стан і перспективи”.

Шевченкіана, подарована М. Жулинським українським установам Пряшівщини

Частина шевченкіани із приватної бібліотеки М. Мушинки

України та закликали організаторів подбати про видання матеріалів конференції окремим збірником.

Увечері того ж дня у прясівському кінотеатрі “Скала” відбулася урочиста академія, присвячена 200-літтю з дня народження Т. Шевченка, режисерами якої були *Ліна Гвать* та *Івета Світок*. У ній драматично-співацький гурт З’єднаної школи ім. Т. Шевченка “Сердечко” разом із танцювальним колективом “Карпатянин” представив фрагменти інсцензації поеми Т. Шевченка “Наймичка” та п’єси М. Чумарної “Відкуплення”. Кошицький хор “Карпати” під диригуванням Левка Довговича виконав “Заповіт” та інші пісні на слова Шевченка. Віршами та піснями програму академії збагатили індивідуальні співаки та читці-декламатори Г. Ванчик, В. Гащак, Л. Бічей, тріо Світкових та ін. Наприкінці урочистого концерту його учасникам подякували М. Жулинський, Генеральний консул України О. Бенч та голова ЦР СРУС П. Сокол, а від організаторів конференції – автор цих рядків.

15 березня гості з України відвідали місто Бардіїв та Музей української культури у Свиднику, де директор музею М. Сополига провів їх усіма трьома експозиціями – культурно-історичною, Музеєм під відкритим небом та Галереєю ім. Дезидерія Миллого. Про свої враження від побаченого М. Жулинський у книжці відгуків, зокрема, написав: “Я вражений експозиційним багатством Музею, його складовою – музеєм народної архітектури і побуту, картинною галереєю. Цей комплекс – дивовижна цінна скарбниця української культури, яка так любовно плекається, зберігається великим подвижником музейної справи – українським патріотом Мирославом Сопוליгою та його колегами. Честь і слава Вам, дорогі колеги і друзі!”

Микола Мушинка

м. Прясів, Словаччина

Отримано 25 березня 2014 р.

